

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

คนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะเยาวชนถือว่าเป็นกุมกำลังของชาติในอนาคต ดังนั้นทางโรงเรียนจึงให้ความสนใจและเอาใจใส่ดูแลให้การศึกษาอย่างทั่วถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็ง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ให้มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) หมวด 1 ว่าด้วยความมุ่งหมาย และหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องมีความสามารถในการประกอบอาชีพ

การพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญในอนาคต สิ่งที่มีความสำคัญจำเป็น และต้องคำนึงมากที่สุดคือ การพัฒนาคน เพราะคนเปรียบเสมือนขุมทรัพย์กำลังสำคัญที่จะเป็นแรงผลักดันให้ประเทศก้าวหน้าไปสู่ความเข้มแข็งและความเจริญ โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งจะเป็นผู้นำประเทศและสังคม เพื่อให้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการในปัจจุบัน

ได้อย่างมีความสุข ทางโรงเรียนจะต้องดูแล ช่วยเหลือและติดตามนักเรียน ให้เป็นคนเก่ง ดี มีสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม โดยเฉพาะครอบครัวของนักเรียน

สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 2-3 เป็นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนซึ่งกำลังเข้าสู่วัยรุ่นเริ่มแรก ซึ่งเป็นวัยที่มีความต้องการขอการแสดงออก ต้องการเพื่อนและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีความคิดของตนเองเป็นอิสระ บางครั้งอาจประพฤติตนไม่เหมาะสมได้ง่าย เช่น พฤติกรรมการเสพยาเสพติด พุด โทหก ลักข โมย พุด ก้าวร้าว ชอบหลบหลีกหนีการเรียน และพฤติกรรมดูหนังเล่นเกมส์ หากปล่อยให้พฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นโดยไม่มีการดูแล ติดตาม ป้องกันและแก้ไข ให้ความช่วยเหลือ อาจนำไปสู่ปัญหาทางด้านสังคม ซึ่งอาจเป็นผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน อาจส่งผลกระทบต่อครอบครัว ครอบครัวยุคใหม่ และโรงเรียนได้ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้าน การสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ทางด้านอินเทอร์เน็ต และเกมส์ ส่งผลกระทบต่อผู้คนทั้งทางด้านบวกและด้านลบ

การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปด้วยดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเป็นกำลังหรือเป็นหัวใจของชาติในอนาคต ดังนั้น การพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งที่จะต้องทำเป็นอย่างยิ่ง จุดประสงค์ที่สำคัญในการพัฒนาคนคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เด็กและเยาวชนจำต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ แม้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะไม่ใช่วิชาชีพที่สามารถดูแล แก้ไขปัญหาของเด็กได้อย่างเบ็ดเสร็จแต่ความรักความเอาใจใส่ ความเมตตาห่วงใยของครูที่มีต่อนักเรียน โดยการอบรมสั่งสอนให้นักเรียน เยาวชนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข จึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่ให้หลุดจากระบบการศึกษาออกไปเป็นปัญหาของสังคม แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้รับผิดชอบ และผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันป้องกันและแก้ปัญหาการมีพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน ได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

จากเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เนื่องจากบุคลากรมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนขาดการประสานดูแลให้ความร่วมมือการติดตามนักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ดังนั้น

ครูผู้รับผิดชอบผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญและร่วมมือติดตามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด

คำถามการวิจัย

มีปัจจัยอะไรบ้างที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และมีสมการพยากรณ์การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสัมพันธ์อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อหาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
3. เพื่อหาสมการพยากรณ์การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งมีกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษาวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยแยกเป็น ครูที่รับผิดชอบงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 360 คน แยกเป็น ครูโรงเรียนประถมศึกษา 120 คน ครูโรงเรียนขยายโอกาส 200 คน ครูโรงเรียนมัธยม 40 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) และสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยเป็นครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 200 คน แยกเป็นครูที่ปรึกษาโรงเรียนประถมศึกษา 60 คน ครูที่ปรึกษาโรงเรียนขยายโอกาส 100 คน ครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยม 40 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น หรือตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย

- 1.1.1 ภาวะผู้นำ
- 1.1.2 มนุษย์สัมพันธ์
- 1.1.3 แรงจูงใจในการทำงาน
- 1.1.4 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

1.2 ปัจจัยด้านครูผู้รับผิดชอบประกอบด้วย

- 1.2.1 ขวัญและกำลังใจ
- 1.2.2 เจตคติ

1.3 ปัจจัยด้านผู้ปกครอง

- 1.3.1 การมีส่วนร่วม

2. ตัวแปรตาม ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนดำเนินการตามแนวทางด้านวิชาการ และมีเครื่องมือที่ใช้ดำเนินงานชัดเจน เพื่อแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียนกลุ่มเสี่ยง ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหลัก

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ตัวแปรด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในการดำเนินงานของครูผู้รับผิดชอบ ซึ่งเกิดจาก ปัจจัยดังนี้

2.1 ปัจจัยทางด้านผู้บริหาร

2.1.1 ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของผู้นำได้ใช้ศิลปะ กระตุ้น ชักนำ ให้ผู้ตาม หรือเพื่อนร่วมงานดำเนินกิจกรรมที่กำหนดไว้ ให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยผู้ปฏิบัติตามมีความพึงพอใจ

2.1.2 มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการจูงใจของบุคคล โดยใช้เทคนิค วิธีการอย่างหลากหลาย ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อเสริมสร้างให้บุคคล ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 แรงจูงใจ หมายถึง วิธีการที่กระตุ้นให้บุคคลอื่นหรือผู้ร่วมงาน ได้ให้ความสนใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 การนิเทศการศึกษา หมายถึง การติดตามผลการดำเนินงาน โดยมีเทคนิค วิธีการที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือแนะนำ กระตุ้น เพื่อส่งเสริมให้กำลังใจผู้ปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจทำให้ผลการดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2.2 ปัจจัยด้านครูผู้รับผิดชอบ

2.2.1 ขวัญและกำลังใจ หมายถึง สภาพจิตซึ่งแสดงถึงความรู้สึกของบุคคล ออกมาทางด้านอารมณ์ มีผลกระทบต่อความตั้งใจ ในการทำงาน คนที่มีขวัญและกำลังใจดี จะมีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจ สนใจ เอาใจใส่ มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความสุขใจ ไม่ย่อท้อ และพยายามปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดหมาย

2.2.2 เจตคติ หมายถึง สิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราสามารถรับรู้ได้โดยดูจากพฤติกรรมของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้น

2.3 ปัจจัยทางด้านผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้ร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ตั้งแต่การวางแผนจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม เพื่อให้ผลการดำเนินการนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์มีประสิทธิภาพ โดยกลุ่มบุคคลร่วมเสนอความคิดเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาโดยกระบวนการบริหารการมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจสถานการณ์ และอุทิศตนมากยิ่งขึ้น

3. ตัวแปร หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีเจตคติ ในการบริหารจัดการและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

4. ผู้บริหาร โรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

5. ปัจจัยที่สัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร หมายถึง การที่ครูได้รับการยกย่อง ชมเชย แสดงความยินดีและได้รับกำลังใจ ใ่วางใจ สนับสนุนให้รับผิดชอบงาน รวมทั้งเปิดโอกาสให้เข้ารับการฝึกอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ

6. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหาด้านการเรียนและกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

7. ครู หมายถึง ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

8. ปัจจัยที่สัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง หมายถึง การที่ครูและผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหาทางการเรียน ร่วมมือกันเพื่อเสริมสร้างความเจริญแก่นักเรียน โดยทั้งสองฝ่ายปฏิบัติงานต่อกันด้วยความเข้าใจอันดี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยใช้ เป็นสารสนเทศในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียน

2. ผลจากการวิจัยช่วยให้ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติการ กำหนดนโยบายการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนต่อไป

3. ช่วยให้ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ และผู้ปกครองให้ความร่วมมือ ติดตามประสานงานและมีความเข้าใจสามารถดูแลนักเรียนได้ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริงได้